

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 472/2020-47

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a zo sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Spolková republika Nemecko, zastúpeného advokátkou JUDr. Annou Lacovou, Pražská 4, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 15 CoE/81/2019 z 30. januára 2020 takto

rozhodol:

1. Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 15 CoE/81/2019 z 30. januára 2020 **porušené boli**.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 15 CoE/81/2019 z 30. januára 2020 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **449,42 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevýhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 17. apríla 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením. Sťažovateľ ho navrhol zrušiť, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je v pozícii povinného v exekučnom konaní, ktoré sa vedie na podklade rozsudku Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 P 114/2011 z 27. februára 2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP 244/2014 z 30. decembra 2014 vo vzťahu k dlžnému výživnému na tvorbu úspor pre maloleté deti za obdobie od doručenia rozsudku súdu prvej inštancie do právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Sťažovateľ v exekučnom konaní opakovane argumentuje, že nemá dlh na výživnom na tvorbu úspor, pretože exekučný titul ho zaviazal na platenie výživného na úspory od právoplatnosti rozsudku, t. j. od 28. januára 2015, a túto povinnosť priebežne plní. Uvedená argumentácia bola predmetom námietok proti exekúcii, o ktorých rozhodol okresný súd napadnutým uznesením vydaným VSÚ z 19. mája 2016 tak, že ich zamietol. Následne podal sťažovateľ sťažnosť proti uzneseniu VSÚ, o ktorej rozhodol sudca uznesením z 5. septembra 2016 (sťažovateľ v petite sťažnosti nenapáda, pozn.) tak, že námietky ako nedôvodné zamietol s poukazom na zákonne zakotvenú predbežnú vykonateľnosť rozsudkov na platenie výživného bez ohľadu na znenie výroku, ktorý viazal povinnosť na právoplatnosť rozsudku.

3. Sťažovateľ s podobnou argumentáciou podal 22. novembra 2016 návrh na odklad a zastavenie exekúcie. Okresný súd napadnutým uznesením vydaným sudcom z 20. júna 2019 oba návrhy zamietol z rovnakých dôvodov ako skôr podané námietky povinného proti exekúcii. Sťažovateľ podal proti tomuto uzneseniu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne. Krajský súd rovnako poukázal na predbežnú vykonateľnosť rozsudku okresného súdu, určitosť obdobia, za ktoré sa pohľadávka vymáha, ako aj na jednotu exekučného titulu, ktorý je tvorený rozsudkami oboch stupňov sústavy súdov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v sťažnosti namieta, že súd rozsudkom, ktorý je exekučným titulom v danej exekučnej veci, v poradí 2. výrokom uložil otcovi platiť výživné na maloleté deti, „*počnúc dňom právoplatnosti výroku o rozvode manželstva*“. Teda jasne určil čas, od kedy je otec povinný platiť výživné na deti. Platenie výživného na deti teda súd v rozsudku ohraničil dátumom právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva, t. j. 23. májom 2013. Na druhej strane výživné na tvorbu úspor (3. výrok) ohraničil „*dňom právoplatnosti rozsudku*“. Deň právoplatnosti rozsudku (28. január 2015) je odlišný od dátumu rozvodu manželstva, a preto ak exekučný súd ukladá sťažovateľovi povinnosť platiť výživné už od právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva, tak podľa názoru sťažovateľa nezákonným spôsobom dopĺňa a vykladá exekučný titul.

5. Sťažovateľ ďalej uviedol, že „*Nevyhnutným predpokladom pre nariadenie exekúcie je, aby právo a jemu zodpovedajúca povinnosť boli vo vykonávanom rozhodnutí určené presne a nepochybným spôsobom. Požiadavke materiálnej vykonateľnosti vyhovuje, ak je v podkladovom rozhodnutí alebo inom titule vyjadrená sadzba istiny, ak je určené obdobie, za ktoré sa stanovuje, napr. mesačne, ročne, a od kedy a do kedy je povinnosť platiť, časový alebo iný údaj (U NS ČR 20 Cdo/4909/2010). Ustálenou súdnou praxou je rešpektované, že spôsobilým exekučným titulom je len také*

rozhodnutie, ktoré splňa predpoklady materiálnej a formálnej vykonateľnosti. Teda aby práva a vynucované povinnosti boli vo vykonávacom exekučnom titule určené presným a nepochybným spôsobom. Táto obsahová určitosť musí byť daná do tej miery, že z neho musí byť zrejmé, čo má byť exekúciou vynútené, čo v danom exekučnom konaní nebolo dodržané! Exekučný súd zisťoval, a neprípustným, svojvoľným výkladom výroku súdneho rozhodnutia sám stanovil sumu, ktorá sa má v exekúciu vymôcť a ktorej vymožením poveril súdnu exekútorku. Z hľadiska materiálnej vykonateľnosti musí teda každý titul obsahovať presne identifikáciu oprávneného a povinného, presné vymedzenie práva a jemu zodpovedajúcu povinnosť na plnenie a ostatné presne stanovenú lehotu na plnenie...

Rozhodnutie, ktoré tieto náležitosti nemá, nie je rozhodnutím vykonateľným a nemôže byť podkladom pre výkon exekúcie. Každá exekúcia, ktorá tieto požiadavky nespĺňa, teda je vedená nesprávne, musí byť v každom štádiu konania i bez návrhu zastavená (U KS BA 18 CoE/132/2013). Sťažovateľ podal návrh na zastavenie exekúcie, keďže má zato že preukázal, že exekučný titul, ktorý je predmetom exekúcie nespĺňa materiálne predpoklady vymáhateľnosti súdneho rozhodnutia a je nevykonateľné. Okresný súd Košice I a Krajský súd v Košiciach aj napriek sťažovateľovej exaktnej argumentácii, túto si nevšíkali a pre vymáhateľnosť exekučného titulu aplikovali svoj názor, ktorý vychádzal z dotvárania úmyslu Krajského súdu v Košiciach pri rozhodovaní v konaní 8CoP/244/2014 a formulovaní 3. výroku rozsudku 8CoP/244/2014-286 zo dňa 30.12.2014, aj napriek tomu, že nimi formulovaný úmysel nebol explicitne formulovaný v 3. výroku rozsudku a nevyplýva ani z odôvodnenia rozsudku. Postup Okresného súdu Košice I a Krajského súdu v Košiciach bol v priamom rozpore s ustálenou súdnou praxou, ktorá je jednotná v tom, že výrok exekučného titulu nie je možné žiadnym spôsobom opravovať ani dopĺňovať, a ak nie je možné v exekučnom titule výkladom prípadné pochybnosti odstrániť, exekučný titul nie je spôsobilý na nútený výkon, čím priamo zasiahli do ústavných práv sťažovateľa.“

III.

Vyjadrenie odporcu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

6. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí 3. decembra 2020 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol.

7. Krajský súd na výzvu ústavného súdu v podaní č. k. 1SprV/897/2020 z 21. decembra 2020 uviedol, že sa vyčerpávajúcim spôsobom vysporiadal s podstatou sťažnostných námietok. Výrok Krajského súdu č. k. 8 CoP 244/2014 z 30. decembra 2014 o vyživovacej povinnosti sťažovateľa k maloletým deťom posudzoval v organickej spojitosti s rozhodnutím prvoinštančného súdu, pričom ak by odvolací súd zamýšľal podmieniť vznik povinnosti prispievať na tvorbu úspor právoplatnosťou jeho rozhodnutia, zvolil by formuláciu, z ktorej by bolo zrejmé, že sa viaže na tento rozsudok, a nie na rozsudok súdu prvej inštancie o rozvod manželstva. Uviedol tiež, že sťažovateľovi sa dostalo adekvátnej odpovede na ním nastolenú otázku spôsobu interpretácie v exekučnom titule použitých výrazových prostriedkov. V súvislosti s ústavnoprávnym prieskumom krajský súd poukázal na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 44/2011, I. ÚS 155/08, I. ÚS 188/2014, I. ÚS 357/2016, III. ÚS 276/2014, I. ÚS 148/2020. Zároveň krajský súd je názoru,

že „na ústavnej relevantnosti uberá sťažnosti tiež aj skutočnosť, že sťažovateľ nereflektoval už na rozhodnutie exekučného súdu o jeho námietkach proti exekúcii, ktoré podľa v tomto čase platnej úpravy bezpochyby vernejšie vyjadrovalo podstatu výhrad sťažovateľa proti exekúcii“. Vzhľadom na uvedené krajský súd označil ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú.

8. Na výzvu ústavného súdu sa podaním z 27. decembra 2020 vyjadrila aj zúčastnená osoba [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka maloletých detí“), ktorá uviedla, že sťažovateľ ústavnému súdu predkladá argumentáciu, ktorou sa dlhodobo snaží zmariť výkon rozhodnutia o výživnom, pričom jeho argumentácia sa neustále opakuje. Poukázala na skutočnosť, že sťažovateľ nenapadol exekučný titul, keď tú možnosť mal, no ju nevyužil. Sťažovateľ sa snaží obísť zjavné zmeškanie lehoty na vznesenie námietok zmätočnosti podaním ústavnej sťažnosti vo vykonávacom konaní. Sťažovateľ rovnaké námietky týkajúce sa exekučného titulu vzniesol aj formou námietok proti exekúcii, o ktorých rozhodol samosudca po predošlom rozhodnutí vyššieho súdneho úradníka, a ani toto rozhodnutie sťažovateľ nenapadol. Podanie návrhu na zastavenie exekúcie predstavovalo zo strany sťažovateľa účelový a špekulatívny krok otvárajúci mu po 5 rokoch od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o výživnom priestor na spochybnenie exekučného titulu formou ústavnej sťažnosti. Dlhá suma výživného bola napokon vymožená až v roku 2020 formou príkázania pohľadávky, kde matka sumu dlžného výživného poukázala na účet maloletých detí, a to z prostriedkov určených na vzájomné vyporiadanie zaniknutého BSM so sťažovateľom. Matka maloletých detí je tiež názoru, že pokiaľ by ústavný súd spochybnil zákonnosť exekúcie s poukazom na neurčitost' a vykonateľnosť časti exekučného titulu, spochybnil by tak jeho výrok o výživnom na úspory v celom rozsahu. Pochybnot' by sa teda netýkala iba výživného za sporné obdobie vymoženého exekučne, ale celého dosiaľ uhradeného výživného na úspory maloletých detí, čo by predstavovalo neproporcionálny zásah do ich záujmov, ktoré majú byť prednostne chránené. Z uvedeného dôvodu navrhla ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

9. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní z 18. januára 2021 k vyjadreniu krajského súdu uviedla, že krajský súd si je vedomý porušenia práva sťažovateľa, pretože exekučný súd nemá mať žiadnu snahu usporiadať pomery medzi stranami exekučného konania, ale je jeho povinnosťou viesť exekučné konanie v intenciách zákona na základe vykonateľného exekučného titulu. Ak súd koná v prospech jednej z exekučných strán, porušuje práva druhej strany exekučného konania. Otec svoje maloleté deti nevidel od júna 2017 z dôvodu nezáujmu matky a „neschopnému súdnemu systému“. K vyjadreniu matky maloletých detí uviedla, že sťažovateľ sa obrátil na ústavný súd až po vyčerpaní všetkých dostupných právnych možností. Sťažovateľ si riadne a včas plní vyživovaciu povinnosť voči maloletým deťom, pretože matka maloletých detí konala nad rámec súdnych rozhodnutí a v Nemecku sa podaním na Okresnom súde v Bensheime č. k. 41 M 1658/17 z 13. februára 2018 domáhala vymoženia výživného vo výške 40 193,90 eur, pričom súd rozhodol v priebehu 5 mesiacov zastavením exekúcie. Sťažovateľ rešpektuje výrok rozsudku o platení výživného na tvorbu úspor, avšak v časti, ktorá je podľa jeho názoru sporná, nejasná, neurčitá, sa bráni, pretože splnenie niečoho, čo mu súdne rozhodnutie neukladá, nemožno od neho požadovať. Súdna rozhodnutia si vyžadujú, aby boli účastníkmi konania a verejnosťou vnímané ako výsledok správnej aplikácie práva, spravodlivého procesu a riadneho vyhodnotenia skutkového stavu a aj ako materiálne vykonateľné. Len vtedy budú účastníkmi konania presvedčení, že ich vec bola riadne prejednaná. Preto je nutné, aby každý výrok vyplývajúci z rozhodnutia súdu bol

napísaný jasne a v jednoznačnom jazyku. Vyjadrenie krajského súdu a matky maloletých detí sťažovateľ vníma ako snahu o legalizáciu konania súdu.

IV.

Posúdenie ústavnej sťažnosti ústavným súdom

10. Ústavný súd už v rámci uznesenia o prijatí veci na ďalšie konanie vymedzil rozsah meritórneho prieskumu a otázky, ktorým je potrebné sa na platforme nálezu venovať. Jednou z priorit, ktorú musia mať vždy všetky orgány súdneho typu na pamäti, je ochrana slabšieho, v tomto prípade maloletého dieťaťa. Aj napriek tomu, že napádané rozhodnutie je vydané už v rámci vykonávacieho konania, predmetom exekúcie je rodinnoprávna (tzv. poručenská) agenda. Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že v súlade s imperatívom ochrany dieťaťa nie je jeho motiváciou nič maloletým brat. Úmyslom ústavného súdu je tak ako v každom jednom konaní udržanie *symbiosis constitutionis* a dodržanie všetkých garancií smerom ku každému z účastníkov konania.

11. Súčasne ústavný súd vníma každé konanie podľa čl. 127 ústavy ako príležitosť k posunu diskurzu o rôznych právnych inštitútoch, ktoré máme v našom právnom poriadku. Častokrát sa sťažovatelia v rozhodnutiach dočítajú, že ústavný súd „nie je ďalšou opravnou inštanciou“, no berúc do úvahy inštančný postup, je potrebné priznať, že aj v konaní o ústavnej sťažnosti existuje priestor vec preskúmať. Konkrétne s akcentom na ústavnoprávnu konformitu.

K otázke existencie exekučného titulu k výživnému na tvorbu úspor

12. Napádaným rozhodnutím v konaní o ústavnej sťažnosti je rozhodnutie v exekučnej agende. Ústavný súd uvádza, že nemôže byť v súlade s právnou úpravou a ústavnými garanciami taký stav, keď dochádza k výkonu rozhodnutia čo i len čiastočne bez krytia exekučným titulom.

13. Súčasťou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04) aj nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku. Aj vo výkone rozhodnutia alebo v súdnej exekúcii sa musí každému zaručiť prístup k súdnej ochrane, ak splní predpoklady ustanovené zákonom. K naplneniu záruk na prístup k súdnej ochrane v zmysle citovaného článku ústavy dochádza iba vtedy, ak všeobecný súd koná objektívne, vylúči náhodné alebo svojvoľné uplatnenie zákonných možností na rozhodnutie a ak prijme konečné rozhodnutie, vychádzajúc z toho, čo objektívne zistil. Základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať. Aj na vydanie rozhodnutia o návrhu na zastavenie či odklad exekúcie sú primerane kladené požiadavky, ktoré vyplývajú zo základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Znamená to, že aj takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad, musí byť dostatočne skutkovo a právne odôvodnené a nemôže byť prejavom svojvôle.

14. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti aproboval záver všeobecného súdu o oprávnení preskúmať súlad exekučného titulu so zákonom v ktoromkoľvek štádiu exekučného konania a nielen pred vydaním poverenia. Ústavný súd v tejto súvislosti uviedol: „Z uvedeného vyplýva, že

okresný súd je nielen oprávnený, ale aj povinný skúmať zákonnosť exekučného titulu v ktoromkoľvek štádiu už začatého exekučného konania a nielen v súvislosti s vydaním poverenia na vykonanie exekúcie, a to napr. aj pre účely zistenia existencie dôvodu, pre ktorý by bolo potrebné už začaté exekučné konanie zastaviť.“ Osobitne k otázke zastavenia exekúcie po vydaní poverenia konštatoval: „Už začaté exekučné konanie tak exekučný súd obligatórne zastaví, napr. v prípade, ak zistí, že exekučné konanie sa začalo bez toho, aby sa exekučný titul stal vykonateľným [§ 57 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku], alebo ... ak už začatú exekúciu súd vyhlásil za neprípustnú, pretože je tu iný dôvod, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať [§ 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku]. Takýmto dôvodom bola v okolnostiach posudzovanej právnej veci sťažovateľky, pre ktorý exekúciu nemožno vykonať, nepochybne notárska zápisnica zaväzujúca účastníka, ktorá je od počiatku absolútne neplatná.“ (I. ÚS 456/2011).

15. Podľa dnes účinného znenia § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku (po veľkej novele zákonom č. 2/2017 Z. z.) súd exekúciu zastaví v celom rozsahu alebo v časti, ak sú tu iné skutočnosti, ktoré bránia vymáhateľnosti exekučného titulu. Ide teda o istú obdobu znenia § 57 ods. 1 písm. g) Exekučného poriadku v predošlom nenovelizovanom znení, ktoré už interpretoval ústavný súd. Pod uvedené ustanovenie musí spadať aj situácia, ak dochádza k vymáhaniu plnenia, ktoré exekučný titul nepokrýva. Pre kontext ústavný súd odkazuje aj na dôvodovú správu k § 61k pri novelizácii Exekučného poriadku zákonom č. 2/2017 Z. z., ktorá znela: „*Po novom do úvahy prichádzajú tri spôsoby zastavenia exekúcie: 1. súdom, 2. exekútorom a 3. zo zákona. V ustanovení je upravené zastavenie exekúcie súdom, ktorý má rozhodovať v prípadoch, ktoré je potrebné posúdiť a ktoré môžu byť sporné. Ide o najvšeobecnejšie formulované dôvody zastavenia exekúcie odvíjajúce sa aj od toho, že súd síce ex ante preskúmava exekučný titul z úradnej povinnosti, avšak po začatí exekúcie sa môžu preukázať dôvody, pre ktoré ani nemala začať.*“ V súvislosti s argumentáciou krajského súdu o nevyužití inštitútu námietok zo strany sťažovateľa ústavný súd opätovne poukazuje na judikát publikovaný pod č. R 58/1997, podľa ktorého ak bude exekúcia nesprávne nariadená podľa titulu, ktorý požiadavky formálnej a materiálnej vykonateľnosti nespĺňa, musí byť v každom štádiu konania i bez návrhu zastavená.

16. Predpokladom pre vykonanie exekúcie je teda existencia vykonateľného rozhodnutia, pričom musí ísť o rozhodnutie vykonateľné po materiálnej aj formálnej stránke. Judikatúra ústavného súdu teda (s odkazom na uvedené) prijala záver, že všeobecný súd rozhodne o zastavení exekúcie kedykoľvek v priebehu konania, len čo zistí, že sú dané dôvody na ukončenie núteného vymáhania pohľadávky. To znamená, že všeobecný súd je povinný v priebehu celého exekučného konania **ex offo skúmať**, či sú splnené všetky predpoklady na vedenie takéhoto konania. Jedným z týchto predpokladov je aj relevantný exekučný titul. Bez existencie formálnej a materiálnej vykonateľného exekučného titulu teda nemožno exekúciu vykonať (IV. ÚS 300/2011, II. ÚS 165/2011). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v tomto kontexte uviedol: „*Iba vykonateľné rozhodnutie totiž umožňuje v exekučnom konaní vynútiť plnenie. Súd sa pri skúmaní toho, či rozhodnutie je vykonateľné zaoberá predovšetkým tým, či sa jedná o rozhodnutie, ktoré možno vykonať podľa Exekučného poriadku, a či rozhodnutie je vykonateľné po formálnej ako aj materiálnej stránke. Ide pritom o predpoklady, ku ktorým súd prihliada z úradnej povinnosti.*“ (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 11/2011 z 23. júna 2011).

K priebehu konania starostlivosti súdu o maloletých, kde došlo ku kreácii exekučného titulu

17. Za rozhodujúcu treba v predmetnej veci považovať otázku určenia **rozsahu** výživného na tvorbu úspor. Je totiž nepochybné, že v základnom konaní o výživnom rozhodol definitívne až odvolací súd.

18. Okresný súd Košice okolie rozsudkom č. k. 19P/114/2011 z 27. februára 2013 v 1. výroku manželstvo povinného a matky oprávnených maloletých detí rozviedol, v 3. výroku rozhodol, že otec (pri exekúcii v postavení povinného) je povinný prispievať na výživu maloletej V■■■■ sumou 160 eur mesačne a na výživu maloletého M■■■■ sumou 130 eur mesačne, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred, do rúk matky, počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku. Vo 4. výroku predmetného rozsudku uložil povinnému (otcovi) prispievať na tvorbu úspor maloletej V■■■■ a maloletého M■■■■ sumou 150 eur mesačne pre každé dieťa na účet zriadený a vedený v prospech maloletých detí vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred, počnúc právoplatnosťou tohto rozsudku. Tento rozsudok nadobudol čiastočnú právoplatnosť 23. mája 2013 (okrem výrokov napadnutých riadnym opravným prostriedkom).

19. Krajský súd v rozsudku č. k. 8CoP/244/2014 z 30. decembra 2014 v 2. výroku **zmenil** rozsudok súdu prvého stupňa tak, že otec je povinný prispievať na výživu maloletej V■■■■ sumou 200 eur mesačne a na výživu maloletého M■■■■ sumou 150 eur mesačne, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred, do rúk matky, počnúc dňom právoplatnosti výroku o rozvode manželstva. V 3. výroku uložil otcovi (povinnému) prispievať na tvorbu úspor maloletých detí sumou 200 eur mesačne pre každé dieťa na účet zriadený a vedený v prospech maloletých detí vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred, **počnúc právoplatnosťou rozsudku**. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 28. januára 2015.

20. Je teda evidentné, že okresný súd stanovil explicitne začiatok platenia tak bežného výživného ako tvorby úspor jednotne „*od právoplatnosti tohto rozsudku*“. V dôsledku odvolania a následného zmeňujúceho rozsudku však tento výrok stratil vykonateľnosť. Krajský súd rozsudkom zvýšil tak bežné výživné, ako aj výživné na tvorbu úspor, no kým pri bežnom výživnom krajský súd stanovil začiatok platenia „*od právoplatnosti výroku o rozvode manželstva*“, tak pri tvorbe úspor stanovil rozsah výživného od **právoplatnosti rozsudku** (bod 15 *in fine*).

21. Práve otázka „právoplatnosti rozsudku“ je v posudzovanej veci otázkou kľúčovou. V aplikačnej praxi sa v obdobných súvislostiach spomína termín formálna a materiálna právoplatnosť. Po správnosti ide len o jednu právoplatnosť, ktorá má formálnu a materiálnu stránku. Inštitút právoplatnosti v podstate indikuje, že o určitom spoločenskom vzťahu bolo konanie zavŕšené tým, že nadobudlo záväznosť a nezmeniteľnosť. Z povahy tohto inštitútu vo všeobecnosti vyplýva, že rozhodnutie o konkrétnom spoločenskom vzťahu nemôže mať dve právoplatnosti. Tak aj v predmetnej veci rozhodnutie o výživnom na tvorbu úspor môže mať len jeden dátum právoplatnosti. Podanie odvolania, a s tým spojený suspenzívny (odkladný) účinok podania tohto riadneho opravného prostriedku, spôsobilo, že dátum právoplatnosti rozhodnutia o výživnom na tvorbu úspor nemôže predchádzať zmeňujúcemu rozhodnutiu krajského súdu, naopak, je od neho závislý. Rozsudok okresného súdu o výživnom na tvorbu úspor nadobudol právoplatnosť

v spojení s rozsudkom krajského súdu v jediný možný deň po vykonaní doručovania **28. januára 2015.**

22. Ak krajský súd vychádza z dátumu právoplatnosti rozhodnutia o výživnom na tvorbu úspor, ktorý predchádza rozhodnutiu krajského súdu, jeho názor je z ústavnoprávneho hľadiska neudržateľný. Musí bezpochyby platiť, že súdy mohli určiť rozsah (začiatok) výživného na tvorbu úspor naviazujúc ho na akýkoľvek časový okamih odlišný od právoplatnosti rozsudku. V exekučnom titule sa ocitla interpretačná nástražná mína, ktorá bola postavená na aplikácii pojmov „vykonateľnosť“, „predbežná vykonateľnosť“ a „právoplatnosť“, ktoré majú v procesných vzťahoch jasné dôsledky, no ich čiastočná dezinterpretácia môže viesť k nechceným dôsledkom. Keby to chcel ústavný súd ilustrovať na jasnejšom príklade, dalo by sa uviesť, že tvorbu úspor mohol všeobecný súd stanoviť aj až od nejakého času v budúcnosti (napr. rok po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej) alebo aj spätne, ako sa to stalo pri bežnom výživnom (od rozvodu manželstva). V prípade, ak by tvorba úspor bola časovo nastavená na rok po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, aj z hľadiska výkonu rozhodnutia by bolo na prvý pohľad zrejmejšie, že potreba tvoriť úspory je naviazaná na budúci časový okamih. V posudzovanej veci rozhodovanie o výživnom na tvorbu úspor zavŕšil krajský súd stanovením začiatku jeho platenia od právoplatnosti rozsudku, čo otvorilo interpretačné otázky spojené s časovým okamihom vzniku exekučného titulu v súvislosti so znením § 44 Civilného mimosporového poriadku, ktorý rozhodnutia o výživnom definuje ako predbežne vykonateľné.

23. Právoplatnosť výroku o rozvode manželstva nastala 23. mája 2013 a právoplatnosť rozsudku o výživnom na tvorbu úspor (okresného súdu v spojení s krajským súdom) nastala 28. januára 2015. Uvedené dni zároveň vyjadrujú obdobie, vo vzťahu ku ktorému súdy výživné na tvorbu úspor nestanovili. Ak sa exekúcia napriek tomu vykonáva (resp. vykonávala) aj na vymoženie výživného za uvedené obdobie, vykonávala sa bez existencie exekučného titulu, a teda v rozpore so zákonom.

24. Vzhľadom na uvedené v časti tvorby úspor za vymáhané obdobie do právoplatnosti rozhodnutia ako celku exekučný titul neexistuje a ani neexistoval. Samotný krajský súd vo svojom rozhodnutí (rovnako ako pred ním súd prvého stupňa) vymedzil, že tvorba úspor sa má realizovať až momentom právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

K otázke predbežnej vykonateľnosti rozhodnutia o výživnom na tvorbu úspor

25. Všeobecné súdy argumentovali aj predbežnou vykonateľnosťou vykonávaného rozhodnutia. S tým súvisí aj otázka odkladu exekúcie vykonávanej na výživné na tvorbu úspor z hľadiska jeho povahy, ktorému návrhu na odklad exekúcie súdy napadnutým uznesením rovnako nevyhoveli. Jednoznačne je potrebné konštatovať, že okamžitá vykonateľnosť rozhodnutí o výživnom je dôležitým princípom, ktorý chráni vyživovaného ako slabšiu stranu. Úmysel zákonodarcu prezentovaný v dôvodovej správe k Civilnému mimosporovému poriadku bol takýto: *„Úprava reflektuje funkcie vyživovacej povinnosti smerujúce k zabezpečeniu uspokojenia materiálnych potrieb v rodinnoprávnych vzťahoch. Tento osobitný účel pri všetkých druhoch vyživovacích povinností, vrátane vyživovacej povinnosti rodičov voči deťom zdôrazňuje predkladateľ nastavením predbežnej vykonateľnosti rozsudkov o výživnom, a to ex lege.“* Zmysel predbežnej vykonateľnosti

je z hľadiska ústavnoprávnych garancií potrebné vidieť v tom, že nie je účelné a ani ústavne konformné čakať s plnením tých najnevyhnutnejších potrieb (ktorý kryje výživné) na právoplatnosť rozhodnutia. Ak by sme pripustili, že dôjde minimálne k jednej derogácii zo strany druhostupňového súdu, čakanie na právoplatné rozhodnutie sa môže veľmi jednoducho dostať do priameho rozporu s garanciami v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru garantujúcimi bezprieťahové konanie. Nastavenie stavu *lege lata* teda ústavný súd musí hodnotiť kladne.

26. K otázke predbežnej vykonateľnosti rozhodnutí týkajúcich sa výživného sa ústavný súd dosiaľ na veľkom priestore nevenoval (ojedinelým rozhodnutím je konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 386/2018). Z hľadiska praktického práva ide o veľmi často aplikovanú právnu úpravu, ktorá si bezpochyby pozornosť zaslúži. Aj keď Civilný mimosporový poriadok hovorí, že všetky druhy vyživovacej povinnosti (nevnímajúc vyživovaciu povinnosť rodičov voči deťom) sú predbežne vykonateľné, je potrebné vnímať istú špecifickosť doplnkových inštitútov v súvislosti s nimi aplikovateľných. Inak povedané, nie je možné pristupovať k výkladu § 44 Civilného mimosporového poriadku mechanicky a výlučne gramaticky, ale dôležitý je pohľad kontextuálny, akceptujúc osobitosti konkrétnych súvisiacich mechanizmov. Konkrétne v posudzovanej veci ide o deponovanie peňažných prostriedkov pre účely tvorby úspor v zmysle § 63 ods. 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“).

27. Zákon o rodine umožňuje, ak súd indikuje možnosť tvorby úspor pre dieťa na strane rodiča („*Ak to majetkové pomery povinného rodiča dovoľujú...*“), osobitným výrokom časť vyživovacej povinnosti odkloniť na osobitný účet zriadený v prospech maloletého dieťaťa. Ak teda súd dospeje k záveru, že povinný rodič je schopný platiť viac, ako maloleté dieťa reálne aktuálne potrebuje, peniaze pre neho „odloží“ a ich použitie podmieni súhlasom súdu. Tu ústavný súd akcentuje, že v situácii, keď všeobecný súd nevidí instantnú potrebu priznania vyššieho výživného na strane maloletého (ale vidí možnosť vyššej platby zo strany rodiča), je potrebné dospieť k záveru, že **uvedené plne nekorešponduje s účelom inštitútu predbežnej vykonateľnosti ako takej**. Musí totiž platiť, že ak samotný konajúci súd nevidí potrebu okamžitej dispozície s peňažnými prostriedkami, nemal by existovať dôvod ich ihneď (bez právoplatného rozhodnutia) nútene vymáhať. *A contrario*, ak by bolo potrebné peniaze používať pre maloletého, neexistuje dôvod na odkladanie a podmieňovanie ich použitia súdom. Uvedené už samo osebe implikuje nedôvodnosť aktivácie exekučného procesu len na báze inštitútu predbežnej vykonateľnosti pri tvorbe úspor.

28. Pre komplexnosť ústavný súd uvádza, že zákonodarca v § 63 ods. 3 zákone o rodine nepoužil dikciu ako používa v § 64 zákona o rodine, ktorý upravuje povinnosť zložiť peňažnú sumu na výživné, ktoré sa stane splatné až v budúcnosti na osobitný účet, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa. Tam je *ex lege* založená povinnosť uviesť priamo v rozhodnutí spôsob, akým sa z tohto účtu zabezpečí v prospech maloletého dieťaťa pravidelné mesačné poukazovanie určených súm na výživné. Na rozdiel od § 63 ods. 3 teda zákon o rodine počíta v tejto súvislosti s nevyhnutnou potrebou určenia *modu operandi* vyplatenia peňazí v prospech maloletého *pro futuro* už priamo v rozhodnutí. Aj na tomto komparatívnom rámci ústavný súd ilustruje, prečo sa rozhodnutie súdu o odložení peňažných prostriedkov podľa § 63 ods. 3 míňa účelu predbežnej

vykonateľnosti. Právna úprava viaže tvorbu úspor na podanie nového návrhu adresovanému súdu smerom k ich použitiu, čo vylučuje existenciu bezprostredne nevyhnutej potreby.

29. Ďalej ústavný súd v súvislosti s § 63 ods. 3 zákona o rodine akcentuje, že predpokladanou právnou argumentáciou nedochádza k derogácii právnej úpravy, ale len k jej interpretácii. Tvorba úspor je vždy inštitútom doplnkovým popri bežnom výživnom. Rovnako je potrebné vnímať rozdiel aj v tom, že zatiaľ, čo pri bežnom výživnom nie je možné jeho platenie „odložiť“ k právoplatnosti rozsudku (nie je dôležité, ako syntakticky znie výrok súdu, za každých okolností je bežne výživné vykonateľné doručením rozhodnutia), pri tvorbe úspor to možné je (tak ako sa tomu stalo aj v posudzovanej veci).

30. V zmysle doložky právoplatnosti na rozsudku krajského súdu č. k. 8CoP/244/2014-286 tento nadobudol právoplatnosť 21. januára 2015. Vo výkone rozhodnutia v časti úspor za dlžné obdobie od 23. mája 2013 do 31. januára 2015 ústavný súd nevidí konformitu s požiadavkami, ktoré na súdne konanie a civilný proces kladú referenčné normy.

31. Z uvedeného dôvodu ústavný súd konštatuje zásah do práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

32. Podľa názoru ústavného súdu sa krajský súd v právnej veci sťažovateľa natoľko odchyľil od ustanovení dotknutých právnych predpisov, že zásadne poprel ich účel a význam, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie neakceptovateľné, neudržateľné a jeho odôvodnenie je zároveň príčinou vyslovenia záveru o jeho arbitrárnosti. Krajský súd totiž nedostatočne vychádzal z exekučného titulu, ktorý mu bol predložený, a vyložil ho spôsobom, ktorý je rozporný s textom právnej úpravy a aj vôľou súdu rozhodujúceho o vyživovacej povinnosti a nárokoch s tým súvisiacich.

33. V dôsledku už uvedených nedostatkov poskytnutej súdnej ochrany zo strany krajského súdu, ktorá nezodpovedá právu sťažovateľa na ústavne konformný výklad a aplikáciu zákonných noriem a na riadne odôvodnenie rozhodnutia v jeho právnej veci ako významných súčastí práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

34. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

35. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu (bod 1 výroku nálezu), bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Na druhej strane ústavný

súd vzhľadom na reparačné možnosti nevidel dôvod na umocňovanie nápravy aj formou relutárnej satisfakcie, čomu zodpovedá nevyhovujúci výrok č. 4.

36. Pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 20Er/3951/2015 z 20. júna 2019 bude povinnosťou krajského súdu predovšetkým náležite ju posúdiť, správne aplikovať ustanovenia zákona o rodine a Exekučného poriadku, aplikovať relevantnú právnu úpravu ústavne-konformným spôsobom a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospel a na ktorých založil svoje rozhodnutie.

37. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

V.

Trovy konania

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 449,42 eur (2 úkony právnej služby po 177 eur – prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti a režijný paušál v sume dvakrát po 10,26 eur, DPH 20%, t. j. 89,88 eur). Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobúda tento nález právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2021

Robert Šorl
predseda senátu